

VN/14831/2022
VN/14831/2022-UM-15

12.6.2025

KEO-40; Suomen yleisavustus YK:n väestörahasolle (United Nations Population Fund, UNFPA) vuonna 2025

TAUSTA

YK:n väestörahaso UNFPAn toiminta tähtää seksuaali- ja lisääntymisterveyspalvelujen maailmanlaajuiseen saatavuuteen, seksuaali- ja lisääntymisterveyden ja -oikeuksien (SRHR) edistämiseen sekä äitiyskuolleisuuden vähentämiseen. Keskeisiä lähtökohtia UNFPAn mandaatille ovat Kairon väestö- ja kehityskonferenssin (ICPD) toimintaohjelma sekä Agenda 2030:n mukaiset kestävä kehityksen tavoitteet SDG3 (terveys ja hyvinvointi) ja SDG5 (sukupuolten välinen tasa-arvo). Myös sukupuolittuneen väkivallan ehkäiseminen, nuorisokysymykset, väestötilastointi ja humanitaarinen toiminta ovat järjestön keskeisiä toiminta-alueita. Järjestön toiminta keskittyy erityisesti köyhimpiin maihin sekä naisiin ja nuoriin. UNFPAlla on keskeinen rooli seksuaali- ja lisääntymisterveyspalveluiden ja -oikeuksien toteutumisen edistämässä globaalisti.

Tällä hetkellä yli 4 miljardia ihmistä on vailla pääsyä seksuaali- ja lisääntymisterveyspalveluihin elämänsä aikana. Kansallinen ja kansainvälinen rahoitus ei ole riittävällä tasolla tavoitteiden saavuttamiseksi huolimatta siitä, että lähes kaikki valtiot sitoutuivat Kairon konferenssin toimintaohjelmaan. Monet seikat kuten maailmanlaajuisesti lisääntynyt epävakaumus, konfliktit sekä ruoka- ja ilmastokriisit lisäävät epätasa-arvoisuutta ja heikentävät ihmisoikeuksien toteutumista, turvallisuutta ja hyvinvointia globaalisti. Kairon toimintaohjelman hyväksymisestä tuli vuonna 2024 kuluneeksi 30 vuotta, mutta työ on vielä pahasti kesken.

SUOMEN TUEN PERUSTELUT

Suomi on UNFPAn pitkäaikainen ja vahva tukija, ja UNFPA on yksi Suomen kehitys- ja YK-poliittisen vaikuttamisen keskeisimmistä kumppaneista. UNFPAn toiminta edistää ensisijaisesti ja merkittävästi hallitusohjelman keskeistä kehityspoliittista tavoitetta eli naisten ja tyttöjen oikeuksien ja aseman vahvistumista. UNFPAn toiminta kohdistuu erityisesti seuraaviin tavoitteisiin: laadukkaiden ja syrjimättömien seksuaali- ja lisääntymisterveyspalvelujen turvaaminen, itsemääräämisoikeuden vahvistuminen, naisiin ja tyttöihin kohdistuvan väkivallan ja hyväksikäytön vastaiset toimet sekä osallistumismahdollisuuksien, taloudellisen itsenäisyyden, koulutuksen ja osaamisen edistäminen. Järjestön työllä on suora vaikutus kehittyvien maiden naisiin ja tyttöihin, joiden tilanne on mm. koronapandemian, konfliktien ja kriisien takia heikentynyt.

Suomen pitkän aikavälin tavoitteena on toimia yhteistyössä UNFPAn kanssa siten, että naisten ja tyttöjen oikeudet, erityisesti seksuaali- ja lisääntymisterveyspalveluiden ja -oikeuksien osalta, vahvistuvat. Erityistä huomiota kiinnitetään SRHR:n toteutumiseen konflikteissa ja hauraisissa tilanteissa, sekä nuorisoystävällisten seksuaali- ja lisääntymisterveyspalveluiden ja laadukkaan seksuaalikasvatuksen saatavuuden lisäämiseen. Suomi pyrkii myös siihen, että vammaisten ihmisten asema ja oikeudet vahvistuvat järjestön toiminnan tuloksena. Suomi painottaa YK-järjestöjen innovatiivisia ratkaisuja, uusia kumppanuuksia, ml. yksityisen sektorin kanssa, ja pitkäjänteistä työtä vaikuttavuuden vahvistamiseksi sekä kestävien tuloksien saavuttamiseksi.

UNFPA on kansainvälisissä arvioissa (ml. Multilateral Organisations Performance Assessment Network, MOPAN) todettu tehokkaaksi ja tuloksekkaaksi. UNFPA:n vahvuuksia ovat mm. selkeä, fokusoitu, tulosperustainen ja riskit huomioiva strategia, tiedonhallinta, riskienhallinnan ja evaluaatiotoiminnan vahvistuminen sekä laadukas viestintä. Tulosjohtaminen on sisäänrakennettu laajasti UNFPAn toimintaan. UNFPA on myös sitoutunut YK-järjestöjen yhteistoimintaan sekä YK-reformeihin.

UNFPAn toiminta pohjautuu nelivuotiskaudeksi laadittavaan strategiseen suunnitelmaan. Suomi vaikutti meneillään olevan v. 2022-2025 strategisen suunnitelman sisältöön aktiivisesti sekä järjestön johtokunnassa että kahdenvälisesti. Suunnitelmassa on Suomen tavoitteiden mukaisesti nostettu innovaatiot toiminnan keskiöön ja järjestö on laatinut erillisen vammaisinkluusiostrategian. Suomi on toiminut teknisenä asiantuntijana UNFPAn innovaatiotoimintojen kehittämiseksi ja kontaktien luomiseksi suomalaisiin alan toimijoihin.

UNFPA on verkostoitunut UN Womenin johtamaan Generation Equality -kampanjaan ja toimii sen SRHR-toimintakoalition yhtenä johtajana.

UNFPAn toiminta on ollut tuloksellista. Esimerkiksi vuosina 2022-24 on ehkäisty 39,4 miljoonaa suunnittelematonta raskautta, 111 000 äitiyskuolemaa ja 17,3 miljoonaa hengelle ja terveydelle vaarallista aborttia. UNFPA saavutti vuonna 2024 kaikki kuusi strategisen suunnitelman (2022–2025) tulostavoitetta.

Järjestö tarjosi kontekstiherkkää ja vaikuttavaa työtä kehitys- ja kriisiympäristöissä: yli 10 miljoonaa henkilöä sai lisääntymisterveyspalveluita ja 3,6 miljoonaa tavoitettiin sukupuolittuneen väkivallan vastaisilla toimilla 59 kriisialueella. Lapsiavioliittojen ja sukuelinten silpomisen vastainen työ eteni erityisesti Senegalissa, Keniassa ja Nigeriassa. UNFPA on toiminut menestyksekkäästi naisten ja tyttöjen aseman ja oikeuksien edistämiseksi myös monissa vaikeissa konfliktitilanteissa, kuten Afganistanissa ja Ukrainassa. Suomen yleistuella UNFPA on laskenut saavuttaneensa seuraavia tuloksia vuoden 2024 aikana: 354 800 suunnittelematonta raskautta ehkäisty, 148 900 hengelle ja terveydelle vaarallista aborttia ehkäisty, 5700 tyttöä on pelastettu sukuelinten silpomiselta ja 282 600 naista ja nuorta on päässyt seksuaali- ja lisääntymisterveyspalvelujen piiriin.

Vuosina 2022-24 Suomi on kiinnittänyt erityistä huomiota YK:n kehitysjärjestelmän riskienhallintakykyyn. Ulkoministeriö teetti vuonna 2022 ulkopuolisella toimijalla, KPMG:n Suomen toimistolla, riskienhallinta-arviot viidestä YK:n kehitysjärjestöstä (UN Women, UNFPA, UNDP, UNICEF ja UNEP). Arvioiden mukaan järjestöjen toiminnasta ei löytynyt tekijöitä, joiden vuoksi Suomen rahoitusta pitäisi arvioida uudelleen. UNFPAn riskienhallinta on YK-standardien edellyttämällä tasolla, ja UNFPAn strateginen suunnitelma 2022-2025 sisältää erillisen osion riskienhallinnasta. KPMG arvioi UNFPAn ulkoista ja sisäistä tarkastusta, eettistä säännöstöä ja toimintatapoja, sekä ilmiantomekanismeja. Sisäisen tarkastuksen todetaan toimivan kansainvälisten IIA-standardien mukaisesti ja ulkoisten tarkastusten suositusten seurannan arvioidaan olevan systemaattista. Eettisten ohjeiden ja toimintatapojen osalta järjestöllä on kokonaisvaltaiset puitesäännökset, ja eettisestä toiminnasta vastaavalla toimistolla on selkeästi määritelty mandaatti. Toimistolla on myös operatiivinen riippumattomuus sekä suora raportointilinja UNFPAn johtokunnalle, mutta eettisen toimiston henkilöresurssit ovat merkittävän pienet.

Tehokasta vaikuttamista järjestön toimintaan jatketaan järjestön johtokunnassa ja kahdenvälisissä vuosikeskusteluissa. Myös työtä suomalaisten rekrytoimiseksi järjestöön tullaan jatkamaan.

SUOMEN RAHOITUSTASO

Vuonna 2024 Suomen yleistuki UNFPAlle oli 25 miljoonaa euroa. Yleistuen lisäksi Suomi myönsi vuonna 2024 UNFPAlle korvamerkittyä tukea maatasolla Somaliassa, Tansaniassa ja Mosambikissa.

Yleisavustus on kulmakivi järjestön strategisen suunnitelman ja Agenda 2030:n kestävä kehityksen tavoitteiden toimeenpanossa. Yleisavustus edistää järjestön toiminnan ennustettavuutta ja suunnitelmallisuutta sekä vähentää järjestöjen välistä kilpailua rahoituksesta. Yleistuki UNFPAlle on myös olennainen osa hallitusohjelman sitoumuksia.

UNFPAn toimintaympäristön ennakoitaan jatkuvan haastavana. Suomen yleisrahoitus vahvistaa Suomen politiikkaa naisten ja tyttöjen, SRHR-kysymysten ja tasa-arvon edistämiseksi sekä mainettamme luotettavana, rakentavasti toimivana ja ratkaisukeskeisenä YK:n ja kansainvälisen yhteisön jäsenenä. Rahoituksemme ylläpitää ja vahvistaa Suomen roolia naisten asemaa ja oikeuksia edistävien maiden koalitiossa vastavoimana naisten oikeuksiin konservatiivisesti suhtautuviin valtioihin. Tehokkaasti ja tulokkaasti toimivan UNFPAn yleisavustuksen säilyttäminen korkealla tasolla on strategisesti tärkeää.

Suomi jatkaa yhteistyötä UNFPAn kanssa Kairon väestö- ja kehityskonferenssin toimintaohjelman toteuttamiseksi ja järjestön hallinnon kehittämiseksi (erityisesti riskienhallinnan osalta) KPMG:n esiin nostamien kehittämistarpeiden pohjalta.

ESITYS

Esitetään, että vuoden 2025 talousarvion momentilta 24.30.66. (varsinainen kehitysyhteistyö) käyttösuunnitelman kohdasta 24.30.66.1 (monenkeskinen kehitysyhteistyö) myönnetään YK:n väestöraho UNFPAlle vuoden 2025 sitomattomasta määrärahasta 24 000 000 euroa sekä vuoden 2023 siirtomäärärahasta 1 000 000 euroa. Vuoden 2025 kokonaistuen määrä on näin ollen yhteensä 25 000 000 euroa.